

aan: de raad
datum: 23 januari 2023
onderwerp: Ontwikkelingen Energie-Infrastructuur
van: het college
openbaar: ja
registratienr.: D/2024/610487
aantal bijlage(n): 3

RAADSMEMO

Aanleiding

Op 13 november 2023 ontving de gemeente Heemskerk een brief van de provincie Noord-Holland. Op 7 november 2023 zijn twee documenten vastgesteld door Provinciale Staten omtrent het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Dit zijn de Startnotitie pMIEK 2.0 en het Uitvoeringsprogramma pMIEK 1.0. De Provincie vraagt in haar brief om de Startnotitie pMIEK 2.0 onder aandacht te brengen van de raad. Graag geven wij door middel van deze raadsmemo gehoor aan dit verzoek van de provincie. Ook gebruiken we deze raadsmemo om u over twee andere lopende trajecten omtrent de energie infrastructuur in de regio te informeren.

Netcongestie oplossen

De nationale klimaatdoelstelling is om voor 2030 ten minste 55% minder CO₂ uit te stoten¹ en om in 2050 volledig klimaatneutraal te zijn. Om deze doelstelling te behalen is de energietransitie in volle gang. Denk hierbij aan het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving, de opwek van wind- en zonne-energie en elektrificatie van de mobiliteit. Door de energietransitie is het energiesysteem razendsnel aan het veranderen. De vraag naar en het aanbod van (duurzame) elektriciteit neemt toe. Deze elektriciteit moet allemaal getransporteerd worden via het elektriciteitsnet. Het elektriciteitsnetwerk kan deze grote transportvraag op piekmomenten niet meer aan. In steeds meer gebieden is sprake van netcongestie; 'filevorming' op het elektriciteitsnet.

Dit heeft ook voor Heemskerk gevolgen. Zo kondigde netbeheerder Tennet in oktober 2023 netcongestie af op het hoogspanningsnet in Noord-Holland. Eerder communiceerde netbeheerder Liander al dat er sprake is van netcongestie op het laagspanningsnet bij (onder andere) het elektriciteitsstation Uitgeest. De raad is hierover is op 7 juni 2023 geïnformeerd (D/2023/555805).

Om te voorkomen dat het transport van elektriciteit verder 'vast loopt', kunnen nieuwe grootgebruikers (zoals bedrijven, scholen en supermarkten) niet de elektriciteit krijgen die zij nodig hebben. Ook kunnen nieuwe zonneparken/windmolens niet meer terug leveren aan het elektriciteitsnet. Aan zowel de vraagkant als de aanbod kant loopt het net dus steeds meer vast voor grootgebruikers. Voor kleinverbruikers (particulieren) is dit op dit moment (nog) niet het geval.

Uitbreiding van het net van Liander en TenneT is nodig om de congestieproblemen op te lossen. Dit is een grote opgave: er is een tekort aan technisch personeel en een gebrek aan beschikbare materialen en ruimte. De verwachting van de netbeheerders is daarom dat netcongestie tot na 2030 zal aanhouden.

Er wordt op verschillende schaalniveaus gewerkt aan de uitbreiding van het net en de oplossingen voor problemen met netcongestie in Noord-Holland:

¹ Ten opzichte van 1990

- Op provinciaal niveau werken de provincie Noord-Holland, de gemeenten in Noord-Holland en de netbeheerders Tennet en Liander samen in de taskforce energie-infrastructuur Noord-Holland aan het midden- en laagspanningsnet.
- Het Rijk en Tennet werken aan plannen voor de uitbreiding van het hoogspanningsnet door uitbreiding van het 380 kV netwerk. Ook loopt er een verkenning voor een aanlanding van wind op zee (VAWOZ), gericht op de opwek van windenergie op zee.

Beide worden hierna verder toegelicht.

Taskforce energie-infrastructuur Noord-Holland, provinciale aanpak midden- en laagspanningsnet.

De taskforce is een samenwerking tussen de provincie en gemeenten in Noord-Holland en de netbeheerders. Zij werken samen aan de uitbreiding van het midden- en laagspanningsnetwerk en aan 'slimme oplossingen' zolang de netcongestie aanhoudt. De taskforce kent 3 werksporen.

Werkspoor 1 : Integraal Programmeren (pMIEK en Energievisie)

Het Rijk heeft de provincies gevraagd een lijst vast te stellen van prioritaire projecten voor het uitbreiden van de energie-infrastructuur. Niet alles kan tegelijk worden opgepakt. Daarom moeten keuzes worden gemaakt. De provincie heeft daarom het programma Integraal Programmeren opgesteld. Hierbinnen vallen:

- Een Energievisie: een lange termijn beeld op het energiesysteem;
- Het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). De pMIEK benoemt prioritaire regionale energie-infrastructuur projecten. Het gaat om ruimtelijke projecten en projecten met maatschappelijk belang die noodzakelijk zijn voor het energiesysteem van de toekomst. De projecten in de pMIEK gaan richting geven aan de tweejaarlijkse Investeringsplannen (IPs) van de netbeheerders en het beleid/de procedures van de overheden. Ruimtelijke projecten worden daarmee afhankelijk van de prioritering in het pMIEK en de uitwerking in de Energievisie.

In juni 2023 stelde Gedeputeerde Staten (GS) de eerste Energievisie en pMIEK voor Noord-Holland Zuid vast. In november werd het Uitvoeringsprogramma pMIEK 1.0 vastgesteld. Ook werd in november begonnen met de voorbereidingen voor de pMIEK 2.0. Hiervoor werd een Startnotitie vastgesteld, waarvan de provincie heeft gevraagd deze onder aandacht te brengen van de raad. De pMIEK 2.0 moet in februari 2025 klaar zijn. Voor de gemeente Heemskerk is er één relevant project opgenomen in de pMIEK 1.0. Dit betreft de eventuele verkenning naar een warmtenet in de IJmond. Afhankelijk van de haalbaarheid is het nog onzeker of dit project wordt opgenomen in de pMIEK 2.0.

Werkspoor 2: Het versnellen van de aanleg van energie infrastructuur

Dit spoor van de Taskforce werkt aan versnelling van de al (tot 2028) geplande netuitbreidingen van TenneT en Liander. Het gaat om ca. 100 projecten in Noord-Holland, waarvan één in Uitgeest, die ook van invloed is op Heemskerk. Deze projecten lossen het grootste deel van de netcongestie op in het middenspanningsnet. Daarnaast is ook uitbreiding van de laagspanningsnetten van Liander nodig. Dit laatste betekent uitbreiding in de woonwijken. Kabels en leidingen in de grond moeten worden verzaagd en er zijn extra transformatorhuisjes nodig.

Werkspoor 3: Slimme Energie Systemen

De taskforce werkt aan oplossingen om de druk op het energienet te verlichten en om het huidige energienetwerk maximaal te benutten. Door slimmer en efficiënter gebruik te maken van het elektriciteitsnet kan netcongestie aangepakt worden. Dit is vooral belangrijk in de tussenperiode van

de uitbreiding van het net. Maar slimme netoplossingen kunnen ook onderdeel zijn van het energiesysteem van de toekomst.

Wat is de rol van de gemeente Heemskerk in de Taskforce/het pMIEK?

De provincie heeft de regie in dit proces. Besluitvorming vindt plaats in Provinciale en Gedeputeerde staten. De provincie organiseert verschillende werksessies om de gemeenten te betrekken. Ook worden de colleges van B&W geconsulteerd in aanloop naar de pMIEK 2.0 en de Energievisie.

De gemeenteraad van Heemskerk heeft geen besluitvormende rol. Uiteraard informeren we u wel over deze ontwikkelingen.

Op dit moment zijn er geen financiële gevolgen van deze projecten voor de gemeente Heemskerk.

Projecten vanuit het Rijk, ontwikkelingen op het hoogspanningsnetwerk.

1. 380 kV Netuitbreiding Noord-Holland Noord

Wat is 380kV netuitbreiding en waarom moet deze uitgebreid worden?

Op 18 oktober 2023 kondigde TenneT netcongestie aan voor het hoogspanningsnet (380 kV) in Noord-Holland. Het hoogspanningsnet transporteert grote hoeveelheden stroom. Daarnaast voorziet het hoogspanningsnet de lokale netten van stroom. Het middenspanningsnet van Liander is dus afhankelijk van het hoogspanningsnet van TenneT voor de levering van elektriciteit. Grootverbruikers op het middenspanningsnet van Liander zijn dus ook afhankelijk van de levering van stroom door het hoogspanningsnet van TenneT. En kleingebruikers die afhankelijk zijn van laagspanning, zijn dus uiteindelijk ook afhankelijk van voldoende capaciteit op het hoogspannings- en middenspanningsnet. Het gevolg is dat TenneT genoodzaakt is het hoogspanningsnet uit te breiden. Ook in Noord-Holland. De planning is om in 2029 aan deze uitbreidingen te beginnen, maar de voorbereidingen vinden nu al plaats.

TenneT en het ministerie van Economische Zaken (EZK) verkennen sinds het begin van 2023 tracés voor nieuwe bovengrondse 380 kV-hoogspanningsverbindingen en hoogspanningsstations. De tracés worden verkend over de gehele breedte van Noord-Holland, vanaf station Middenmeer.

2. Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040

Wat is de Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)?

Op dit moment is er in de IJmond al een aansluiting voor windenergie op zee. Deze realiseert tot 2030 circa 21 gigawatt (GW) aan windenergie op het elektriciteitsnetwerk.

Voor de verdere verduurzaming van Nederland heeft het kabinet de ambitie om nog meer windenergie op zee op te wekken na 2030. Tussen 2031 en 2040 wordt rekening gehouden met circa 29 GW extra windenergie op zee (50 GW in totaal), oplopend tot circa 70 GW in 2050. De op de Noordzee opgewekte energie moet vervolgens via elektriciteitskabels en waterstofleidingen aan land worden gebracht en aangesloten worden op het hoogspanningsnet en een waterstofnetwerk. Omdat de aanlanding gerealiseerd moet worden tussen 2031 en 2040 wordt er de komende tijd al verkend welke tracés daarvoor benut gaan worden.

Wat is de rol van de gemeente Heemskerk?

Voor zowel het waterstoftracé als het hoogspanningsnettracé is een aanlanding in (de buurt van) Heemskerk één van de opties die verkend wordt. Deze verkenningen vinden plaats vanuit het

ministerie van Economische Zaken. Besluitvorming ten aanzien van het te kiezen tracé gaat via een inpassingsplan vanuit het Rijk. Over dit traject informeert het Rijk de raad.

Het is van belang dat de gemeente Heemskerk de ontwikkelingen goed volgt en waar nodig actief betrokken is. Bijvoorbeeld door de nodige informatie te leveren, door te zorgen voor een goede afstemming op de eigen (ruimtelijke) plannen en door actief aan te haken op participatiemomenten om onze inwoners en belanghebbenden goed mee te nemen in eventuele plannen in onze gemeente. Op dit moment zijn er geen financiële gevolgen voor de gemeente Heemskerk.

Wij realiseren ons dat deze informatie veel is om te omvatten, daarom biedt het college aan om raadsinformatiebijeenkomst te organiseren over dit onderwerp.